

Justyna TRUBALSKA

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

WIELOWYMIAROWE ZARZĄDZANIE GRANICAMI ZEWNĘTRZNYMI UNII EUROPEJSKIEJ

Abstrakt:

Celem artykułu jest analiza zintegrowanego zarządzania granicami Unii Europejskiej, które jest warunkiem poprawy bezpieczeństwa UE i jej państw członkowskich. Ewolucja zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi UE wskazuje, że jest to proces wielowymiarowy. Jego charakterystyka wymaga analizy uwarunkowań bezpieczeństwa UE, a zwłaszcza jego zagrożeń wynikających z nieszczelności granic zewnętrznych UE. W artykule przedstawiono ponadto ewolucję systemu zarządzania granicami UE oraz istotę zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi UE.

Słowa kluczowe: FRONTEX, interoperacyjność, analiza ryzyka, zarządzanie kryzysowe.

Granice zewnętrzne Unii Europejskiej a jej bezpieczeństwo

Rozszerzanie Unii Europejskiej o kolejne państwa prowadzi do zwiększenia jej terytorium, ale odbywa się to kosztem bezpieczeństwa na zewnętrznych granicach, co z kolei przekłada się na poziom bezpieczeństwa Unii i jej państw członkowskich (Karwińska 2016). Biorąc pod uwagę fakt, iż kontrola graniczna na granicach wewnętrznych UE uległa zniesieniu, automatycznie pociąga to za sobą konieczność wdrożenia skutecznych metod ochrony jej granic zewnętrznych. Dodatkowo niestabilna sytuacja polityczno-społeczna w państwach Afryki i na Bliskim Wschodzie stała się źródłem niekontrolowanej migracji do UE (Fogaš, Verba 2016). Problem ochrony granic zewnętrznych UE wynika zarówno z ich długości, jak również z wrażliwości¹ na zagrożenia będące następstwem wspomnianych nielegalnych migracji. Odbywają się one wzdłuż następujących szlaków:

1) szlak zachodni z Afryki Północnej do Hiszpanii (głównie obywatele Gwinej, Wybrzeża Kości Słoniowej);

¹ Wrażliwość rozumiana jako zdolność podmiotu/systemu do podejmowania działania w sytuacji niepożądanego celu zabezpieczenia swoich interesów.

- 2) szlak centralny z Afryki Północnej do Włoch (głównie obywatele Erytrei, Nigerii i innych państw Afryki Subsaharyjskiej);
- 3) szlak wschodni z Azji Mniejszej do Grecji (głównie obywatele Syrii, Afganistanu i Pakistanu); jego kontynuacją jest szlak bałkański do granicy Węgier i Słowenii;
- 4) szlak wschodnioeuropejski do granicy Polski (obywatele Wietnamu, Afganistanu, Gruzji)².

W oficjalnych dokumentach dotyczących bezpieczeństwa zatwierdzonych przez Komisję Europejską podkreślono, iż największym zagrożeniem dla spójności i bezpieczeństwa Europy jest terroryzm, międzynarodowa przestępczość zorganizowana, oraz handel ludźmi (*Europejska strategia...* 2003; *Strategia bezpieczeństwa...* 2010). Wskazane zjawiska są związane między innymi z nielegalną migracją. Zjawisko nielegalnej migracji uwiarygodniło problem z zarządzaniem granicami zewnętrznymi UE w płaszczyźnie prawnej, instytucjonalnej, funkcjonalnej, a także technicznych środków zapewniania bezpieczeństwa na granicach. Niekontrolowana fala migracji, doprowadziła do paraliżu instytucji państw członkowskich, które posiadały kompetencje w zakresie przyznawania azylu. Państwa członkowskie UE nie były w stanie zapewnić skutecznej kontroli granicznej oraz identyfikacji i rejestracji nielegalnych migrantów (Domagała 2011). W miarę narastania problemu migracyjnego można zaobserwować, iż wyzwaniom wygenerowanym przez nielegalne przepływy osób nie są w stanie skutecznie sprostać pojedyncze państwa członkowskie UE (Zupančič 2016). Wynika to z niewydolności systemu kontroli na granicach zewnętrznych UE, ale również znajduje to odzwierciedlenie w nieskutecznych działaniach instytucji bezpieczeństwa. Pojawiły się dylematy w zakresie funkcjonowania Strefy Schengen, spójności i solidarności państw członkowskich UE w zakresie polityki migracyjnej i azylowej, a także problemy związane z oceną skuteczności rozwiązań prawnych i mechanizmów zarządzania granicami zewnętrznymi UE.

W tych okolicznościach pojawiła się potrzeba wprowadzenia nowych form zarządzania granicami zewnętrznymi, realnego wsparcia państw członkowskich płynącego z poziomu UE oraz dokonania zmiany w uregulowaniach prawnych mających na celu ujednoczenie systemu wspólnej odpowiedzialności za ochronę granic zewnętrznych. Nabiera to szczególnego znaczenia w kontekście funkcjonującej strefy Schengen, która zniosła kontrolę na granicach wewnętrznych UE (Cesarz 2014; Gruszczak 2014a; Pogoda 2015).

Ewolucja zintegrowanego zarządzania granicami UE

Proces tworzenia systemu zarządzania granicami UE należy traktować jako część projektu z lat 70. XX wieku, dotyczącego stworzenia unii paszportowej we Wspólnocie. Koncepcja ta, zakładająca wprowadzenie

² Dane szacunkowe źródło Urząd ds. Cudzoziemców, dane za wrzesień 2015.

ulatwienia w przepływie osób wewnątrz Unii wymagała jednoczesnego wdrożenia bardziej restrykcyjnej kontroli na granicach zewnętrznych. Do koncepcji tworzenia obszaru bez kontroli granicznej we wnętrzu Wspólnoty powrócono w 1985 r., kiedy został podpisany Układ z Schengen. Logicznym następstwem wprowadzenia swobodnego przepływu osób na obszarze Wspólnot, było wymuszenie procesu tworzenia systemu zarządzania granicami zewnętrznymi.

Kolejnym sygnałem dla tworzenia koncepcji zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi było spotkanie Rady Europejskiej w Leaken w 2001r. Zwrócono wówczas uwagę na fakt, iż kontrola na granicy zewnętrznej Unii Europejskiej jest elementem walki z terroryzmem oraz nielegalną migracją. Koresponduje to z późniejszymi zapisami strategii oraz treścią dokumentów unijnych. Z konkluzji po spotkaniu można wnioskować, iż za skuteczną kontrolę na granicach zewnętrznych UE uznano kontrolę skoordynowaną w ramach rozwiązań instytucjonalnych. Następstwem przyjętych wniosków był Komunikat Komisji Europejskiej z 2002 r., w którym podkreślono konieczność wdrożenia komplementarnych działań w zakresie kontroli i nadzoru przekraczania granic zewnętrznych UE. Włączenie do dorobku unijnego układu z Schengen stało się kamieniem milowym w zakresie wspólnego podejścia do zarządzania granicami zewnętrznymi. Jednocześnie brak jednolitych procedur zarządzania granicami zewnętrznymi UE, stanowił wyzwanie polityczne oraz strategiczne. Konsekwencją zaproponowanych działań jest przyjęcie kodeksu granicznego Schengen³, uproszczenie zasad małego ruchu granicznego⁴, powołanie Europejskiej Agencji Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej (FRONTEX)⁵. W literaturze przedmiotu działania te są słusznie określone, jako etap konwergencji (Moraczewska 2015; Ruszkowski 2007).

Kolejny etap należy odnieść do działań, których celem jest instytucjonalizacja oraz ujednoczanie w ramach zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi. Warto zwrócić uwagę, na fakt, że od 2004 r., czyli od czasu powołania FRONTEXu, utworzono instrumenty mające zwiększyć spójność działań na granicach zewnętrznych. Za sukces przyjętych rozwiązań należy uznać rozwinięcie systemu informacyjnego Schengen oraz wizowy system

³ Rozporządzenie (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen), Dz. Urz. L 105, z dnia 13.04.2006.

⁴ Rozporządzenie (WE) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen, Dz. Urz. UE L 401, z dnia 30.12.2006.

⁵ Rozporządzenie Rady (WE) 2007/2004 z dnia 26 października 2004 r. ustanawiające Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej, Dz. Urz. UE L 349 z dnia 25.11.2004.

Trubalska, J., Wielowymiarowe zarządzanie granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej, Przegląd Geopolityczny, 19, 2017, s. 104-113.

informacyjny, jak również rozszerzenie zakresu działania wspomnianej Agencji, która od 2011 r. funkcjonuje pod nazwą Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej (FRONTEX)⁶. Jednak ciężar zapewnienia bezpieczeństwa na granicach zewnętrznych spoczywa w dalszym ciągu na państwach członkowskich, które zarządzają bezpośrednio granicą zewnętrzną UE. Zadaniem Agencji jest koordynowanie pracy służb granicznych państw członkowskich UE (Domagała 2011). Natomiast dominującym elementem działania jest zdobywanie, analizowanie i przekazywanie informacji ważnych z punktu widzenia ochrony granic zewnętrznych. Tworzy ona ponadto ramy współpracy dla straży granicznych państw członkowskich UE. Dążenie do ujednoczenia procedur migracyjnych i azytowych znalazło potwierdzenie w dokumencie Komisji Europejskiej w którym wskazano, iż celem strategicznym jest poprawa bezpieczeństwa wewnętrznego UE poprzez zarządzanie granicami⁷. Następnie w 2015 r. KE sprecyzowała „Europejski program w zakresie migracji”⁸, wskazując iż w odpowiedzi na aktualną sytuację na granicach istotne są działania których celem będzie wspólne zarządzanie granicami zewnętrznymi.

Rozwiązania będące elementami zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi UE wynikają z unormowań prawnych wskazanych w Tytule V Traktatu o funkcjonowaniu UE – „Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”⁹. Unormowania prawne odnoszące się do zarządzania granicami zewnętrznymi UE wynikają z regulacji zawartych w art. 67 oraz 77 TfUE¹⁰. Przepisy te wskazują na konieczność zachowania solidarności w działaniach państw członkowskich UE. Dodatkowo wyznaczają cele polityki w zakresie kontroli granicznej, azylu i imigracji, wskazując iż ma ona przyczynić się do zniesienia ograniczeń na granicach wewnętrznych UE, przy jednoczesnym zapewnieniu kontroli osób oraz nadzoru na granicach zewnętrznych, a także stopniowym wprowadzaniu zintegrowanej polityki zarządzania granicami zewnętrznymi UE (*Common Policy of Integrated Management of External Borders*)¹¹.

Pozostawienie spraw związanych z zarządzaniem granicami zewnętrznymi państwom członkowskim uwidoczniło w trakcie kryzysu problem braku solidarności państw, głównie w sferze praktycznego wdrażania procedur relokacji i przesiedleń. Stoi to w sprzeczności z obecną w dokumentach unijnych

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1168/2011 z 25 października 2011 zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 ustanawiające Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej, Dz. Urz. UE L 304 z dnia 22.11.2011.

⁷ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady. Drugie sprawozdanie na temat realizacji strategii bezpieczeństwa wewnętrznego UE, COM(2013) 179 final, z dnia 10.04.2013, s. 23.

⁸ COM (2015) 24 final, z dnia 13.05.2015.

⁹ Dz. Urz. UE L 326, z dnia 26.10.2012, s. 73.

¹⁰ Tamże, s. 73 i 75-76.

¹¹ Tamże, art. 77.

zasadą solidarności. Zrzucenie niejako odpowiedzialności za ochronę granic na państwa leżące na skrajnych obszarach UE jest praktycznym wyrazem braku standardów współpracy. Dodatkowo wskazuje to również na bagatelizowanie, do czasu kryzysu migracyjnego, problemów w zakresie zarządzania granicami zewnętrznymi, występującymi w państwach członkowskich. Jednak brak spójnych zasad współpracy i wsparcia państw w zakresie ochrony granic powoduje daleko idące konsekwencje, które wskazują na konieczność podjęcia działań zgodnych z zasadą solidarności i proporcjonalności, przy wyraźnym podziale kompetencji między instytucje oraz organy odpowiedzialne za zarządzanie granicami wewnętrznymi w UE.

Istota zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi UE

Zintegrowane zarządzanie granicami UE stanowi złożoną konstrukcję funkcjonalną. Nadrzędnym celem polityki UE w zakresie zarządzania granicami zewnętrznymi jest opracowanie i wdrożenie europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami, zarówno na poziomie państw członkowskich, jak i UE¹². Przyjęte rozwiązania są zasadne z punktu widzenia współczesnych zagrożeń. W związku ze zmianami sytuacji na scenie międzynarodowej, zintegrowane zarządzanie granicami powinno być ujmowane jako proces. Ponadto, analiza poszczególnych elementów zarządzania granicami zewnętrznymi UE ujawnia analogie między tym procesem a zarządzaniem kryzysowym.

Obydwa procesy posiadają jeden cel do którego są powołane - minimalizacja zagrożeń, sprawne działanie instytucji, przede wszystkim w momencie wystąpienia zagrożeń oraz usuwanie następstw sytuacji kryzysowych¹³ i ochrona danego podmiotu przed wystąpieniem kryzysu. Tym samym badając zintegrowane zarządzanie granicami zewnętrznymi UE można wyróżnić fazy występujące w zarządzaniu kryzysowym. Wskazane jest położenie nacisku na ciągłość procesu zapewniania bezpieczeństwa na granicach zewnętrznych UE, poprzez stałe monitorowanie oraz dostosowywanie się do występujących zagrożeń (Moraczewska, op.cit. s. 237). Zatem zarządzanie granicami, analogicznie do zarządzania kryzysowego powinno obejmować wskazanie jednego ośrodka odpowiedzialnego za koordynowanie działań wielu niezależnych podmiotów, mających kompetencje w zakresie konsolidacji procedur działania i możliwości wykorzystania technologii i zasobów. Jednak tak skomponowany mechanizm zarządzania wymaga permanentnej pracy, która

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1624 z dnia 14 września 2016 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 i uchylające rozporządzenie (WE) nr 863/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady, rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 i decyzję Rady 2005/267/WE, Dz. Urz. UE L 251, z dnia 16.09.2016, s. 2.

¹³ Cechą charakterystyczną sytuacji kryzysowej jest jej negatywny wpływ na bezpieczeństwo podmiotu, wywołująca znaczne ograniczenie opcji działania, ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków.

Trubalska, J., Wielowymiarowe zarządzanie granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej, Przegląd Geopolityczny, 19, 2017, s. 104-113.

zawiera w sobie zarówno monitoring, obserwację i analizę trendów i zjawisk mających wpływ na bezpieczeństwo zarówno na granicach, jak i na obszarze UE, jak również ciągłą ocenę posiadanych zasobów ludzkich oraz rzeczowych. Następnie na podstawie zgromadzonych danych opracowuje się procedury działania, które są wdrażane w momencie wystąpienia sytuacji kryzysowej oraz po ustabilizowaniu tejże sytuacji dokonuje się oceny skuteczności przyjętych rozwiązań (Trubalska 2016, s. 151).

Realizacja wskazanych działań rozumianych w kategoriach procesu pozwala wydzielić w nim dwa etapy podzielone na fazy. Etap stabilizacji obejmuje fazę zapobiegania oraz przygotowania. Natomiast etap realizacji - fazę reagowania i odbudowy. Fazy te w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej w sposób płynny przechodzą jedna w drugą.

Jeśli chodzi o etap stabilizacji, obejmuje on działania mające na celu ocenę posiadanych zasobów ludzkich i rzeczowych, a także określenia słabych i mocnych stron podmiotu. W przypadku granic zewnętrznych ocena wyzwań i zagrożeń powinna posiadać charakter rozszerzony, a więc obejmujący swoim zakresem nie tylko szczelność granic, ale również sytuację na świecie. Jest tak dlatego, że to polityki państw trzecich mogą potencjalnie powodować zagrożenia na granicach zewnętrznych UE. Na tym etapie Agencja FRONTEX, zgodnie z posiadanymi kompetencjami dokonuje oceny podatności oraz wrażliwości na zagrożenia oraz podejmuje kroki w celu zmniejszenia presji na granicach (Noviello 2016). W tym kontekście istotna jest analiza ryzyka (*Common Integrated Risk Analysis Model-CIRAM*), która stanowi podstawę działań Agencji w trzech płaszczyznach jej funkcjonowania (Gruszczak 2014b, s. 227-230). Po pierwsze, jest ona podstawowym elementem do przygotowania operacji FRONTEX. Po drugie, stanowi system wsparcia decyzyjnego dla Agencji oraz państw członkowskich UE. Po trzecie, jest podstawą formułowania polityki Agencji i działań na poziomie operacyjnym (Wróblewski 2015, s. 129). Dokonując analizy ryzyka w zakresie zarządzania granicami zewnętrznymi pod uwagę jest branych kilka wyznaczników: identyfikacja zagrożeń, ich natężenie oraz prawdopodobieństwo wystąpienia, i ich konsekwencje dla bezpieczeństwa UE. Identyfikacja odnosi się do poszukiwania źródeł zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego UE, z uwzględnieniem zjawisk i procesów zarówno w samej UE, jak i na świecie. Już na tym etapie tworzone są mapy zagrożeń. Analiza natężenia oraz prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożeń pozwala stworzyć ich hierarchię oraz skonfrontowanie z posiadanymi zasobami ludzkimi i rzeczowymi, istniejącym dorobkiem prawnym i instytucjonalnym. Ostatnim etapem jest badanie wpływu potencjalnych zagrożeń na bezpieczeństwo wewnętrzne UE. Na bazie zgromadzonych danych przedstawiana jest prognoza i próba opisów przyszłych trendów istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa UE i bezpieczeństwa jej granic zewnętrznych.

Etap stabilizacji obejmuje organizację pracy instytucji oraz organów unijnych i państwowych, które biorą udział w zapewnianiu bezpieczeństwa na

Trubalska, J., Wielowymiarowe zarządzanie granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej, Przegląd Geopolityczny, 19, 2017, s. 104-113.

granicach zewnętrznych, a także urzędów imigracyjnych i personelu ośrodków strzeżonych. Biorąc pod uwagę przyjęte rozwiązania prawne na poziomie UE, powołano Europejską Straż Graniczną i Przybrzeżną, w ramach której funkcjonują: Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz organy państw członkowskich, które zostały wyposażone w funkcje związane z zarządzaniem granicami. Na państwach członkowskich spoczywa główna odpowiedzialność za zarządzanie własnymi granicami zewnętrznymi, natomiast działania Agencji mają charakter wspomagający oraz koordynujący. Jednak w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej na granicach, w której poszczególne państwa członkowskie nie są w stanie efektywnie przywrócić normalnego stanu funkcjonowania, to Agencja ma obowiązek koordynowania działań oraz organizowania pomocy technicznej, szybkiej interwencji, a także podejmuje decyzje o rozmieszczeniu Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej. W przyszłości, być może unijne regulacje prawne przyznają Agencji funkcje instytucji wiodącej. Obecnie to organy państw członkowskich UE pełnią tę funkcję. Określenie organu wiodącego wymaga z kolei wskazania instytucji wspomagających, do których należą między innymi straże graniczne państw członkowskich oraz policje. W tej części wdrażania zintegrowanego zarządzania granicami UE istotne jest również szkolenie, usuwanie luk prawnych w prawie migracyjnym, doskonalenie instrumentów istotnych z punktu widzenia zarządzania granicami (SIS, kodeks graniczny Schengen, VIS, Program rejestrowania podróży, system wjazdu/wyjazdu podróży).

Kontynuację etapu stabilizacji jest etap realizacji. W jego ramach organy i instytucje koncentrują się na zwalczaniu zagrożeń i łagodzenie ich skutków, oraz w możliwie krótkim czasie przywracają stan sprzed wystąpienia sytuacji kryzysowej. Działania te mają charakter wielokierunkowy. Jest to również ta część zarządzania granicami, po której powinna nastąpić weryfikacja przyjętych rozwiązań oraz sformułowanie wniosków w celu doskonalenia procesu zarządzania. Na tym etapie największe znaczenie mają państwa członkowskie UE i instytucje powołane w ich ramach dla zapewnienia bezpieczeństwa na granicach.

Należy zaznaczyć, iż na każdym etapie procesu zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi dochodzi do współpracy między państwami członkowskimi a Agencją. Na mocy rozporządzenia PE i Rady (UE) 2016/1624 Agencja posiada kompetencje w zakresie nawiązywania współpracy z agencjami unijnymi (Europol) oraz organizacjami międzynarodowymi. Dodatkowo mimo pozostawienia kompetencji w zakresie granic zewnętrznych państwom członkowskim, następuje stopniowe ujednoczenie reguł działania (Trojanowska-Strzęboszewska 2011, s. 165). W ramach wskazanych powyżej procesów nieustannie prowadzona jest kontrola graniczna, a także czynności operacyjno -rozpoznawcze, między innymi przez oficerów łącznikowych wysyłanych do państw członkowskich. Rola, zadania, a także zasoby, którymi może dysponować Agencja ulegają rozszerzeniu oraz wzmocnieniu. Jednak

wśród funkcji, które pełni Agencja (operacyjna, taktyczna oraz koordynacyjna), to ta ostatnia ma największe znaczenie dla przyszłości budowy skutecznego zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi UE.

Rozważania na temat charakteru stworzonych ram funkcjonowania zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi UE pozwalają stwierdzić, iż jego istota odnosi się do jego antykrzysowego charakteru. Zarówno analizując etapy jego tworzenia, jak i przyjęte rozwiązania w zakresie sposobów działania, są one zbieżne z rozwiązaniami typowymi dla zarządzania kryzysowego.

Podsumowanie

Kryzys migracyjny przyspieszył reformę zarządzania granicą zewnętrzną UE. Reforma ta jest bez wątpienia konieczna z punktu widzenia bezpieczeństwa UE oraz wzmocnienia roli UE na arenie międzynarodowej (Wilczyński 2015; Musiał 2014). Świadczy, bowiem o możliwości zachowania jej bezpieczeństwa oraz integralności. Zarządzanie zewnętrzną granicą UE powinno się oprzeć o zasadę wspólnej odpowiedzialności. Zatem powinno oznaczać budowę spójnej i jednolitej polityki. Państwa członkowskie powinny dążyć do stworzenia sprawnie funkcjonującego zintegrowanego systemu zarządzania granicami zewnętrznymi UE, który będzie dawał możliwość reagowania na sytuacje nadzwyczajne na granicach. Działania te są wskazane z punktu widzenia bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku publicznego państw, jak i obszaru UE. Dodatkowo wzmocnienie bezpieczeństwa granic zewnętrznych wpisuje się w Politykę Zagraniczną i Bezpieczeństwa UE. Wdrożenie zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi jest warunkiem koniecznym do utrzymania bezpieczeństwa wewnętrznego UE, jej spójności i efektywnego funkcjonowania strefy Schengen.

Literatura

- Cesarz, M., 2014, *Wpływ członkostwa Polski w strefie Schengen na zmiany w polskiej polityce wizowej*, [w:] A. Kuś, A. Szachoń-Pszenny (red.), *Wpływ *acquis communautaire* i *acquis Schengen* na prawo polskie – doświadczenia i perspektywy*. Tom II, *15 lat *acquis Schengen* w prawie Unii Europejskiej*, Wyd. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, s. 27-48.
- Domagała, M., *Geopolityczny wymiar Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Inwazja unijnego świata na peryferie i inne systemy-światy*, *Przegląd Geopolityczny*, 3, 2011, s. 77-97.
- Europejska strategia bezpieczeństwa – bezpieczna Europa w lepszym świecie*, 2003, Rada Europejska, Bruksela.
- Fogaš, A., Verba, V., 2016, *Ongoing conflicts in the Middle East and their impact on Europe*, *European Journal of Geopolitics*, 4, s. 51-67.

Trubalska, J., Wielowymiarowe zarządzanie granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej, Przegląd Geopolityczny, 19, 2017, s. 104-113.

- Gruszczak, A., 2014a, *Kierunki ewolucji acquis Schengen w świetle propozycji Komisji Europejskiej po 2011*, [w:] A. Kuś, A. Szachon-Pszenny (red.), *Wpływ acquis communautaire i acquis Schengen na prawo polskie – doświadczenia i perspektywy*. Tom II, *15 lat acquis Schengen w prawie Unii Europejskiej*, Wyd. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, s. 107-124.
- Gruszczak, A., 2014b, *Europejska wspólnota wywiadowcza. Prawo-instytucyjno-mechanizmy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014, s. 227-230.
- Karwińska, M., *Zarządzanie bezpieczeństwem europejskim*, Przegląd Geopolityczny, 17, 2016, s. 63-84.
- Moraczewska, A., 2015, *Zintegrowane zarządzanie granicami zewnętrznymi państw członkowskich Unii Europejskiej jako model Multi-level Governance*, [w:] J. Ruskowski, L. Wojnicz (red.), *Multi-governance w Unii Europejskiej*, Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Szczecin – Warszawa.
- Musiał, S., *Muzułmanie we Francji – wybrane aspekty społeczno-polityczne*, Przegląd Geopolityczny, 8, 2014, s. 31-48.
- Noviello, M., *Napływ ludności do Włoch ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnoletnich*, Przegląd Geopolityczny, 17, 2016, s. 85-99.
- Pogoda, M., 2015, *Proces dostosowania Straży Granicznej do wymogów Unii Europejskiej i strefy Schengen oraz jej miejsce w systemie bezpieczeństwa narodowego*, [w:] M. Gąska, J. Trubalska (red.), *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe Rzeczypospolitej Polskiej*, WSEI, Lublin, s.129-147.
- Ruskowski, J., 2007, *Wstęp do studiów europejskich*, PWN, Warszawa.
- Strategia bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej. Dążąc do europejskiego modelu bezpieczeństwa*, 2010, Sekretariat Generalny Rady Europejskiej, Bruksela.
- Trojanowska-Strzęboszewska, M., 2011, *Trzy oblicza unijnych granic. Polityka granic zewnętrznych Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Poltext, Warszawa.
- Trubalska, J., 2016, *Proces zarządzania kryzysowego w przeciwdziałaniu i zwalczaniu zdarzeń o charakterze terrorystycznym*, [w:] J. Stelmach (red.), *Reagowanie na zamachy terrorystyczne. Wybrane zagadnienia*, Difin, Warszawa.
- Wilczyński, W., *Muzułmanie w Europie: aspekty geograficzne, polityczne i religijne*, Przegląd Geopolityczny, 14, 2015, s. 107-119.
- Wróblewski, D. (red.), 2015, *Zarządzanie ryzykiem. Przegląd wybranych metodyk*, Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów.
- Zupančič, J., 2016, *The European refugee and migrant crisis and Slovenian response*, *European Journal of Geopolitics*, 4. s. 95-121.

Multidimensional management of the EU's external borders

The aim of the article is an analysis of the European Union's external borders management. The main thesis of this paper is that effective integrated management of the EU's

Trubalska, J., Wielowymiarowe zarządzanie granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej, Przegląd Geopolityczny, 19, 2017, s. 104-113.

external borders improves its vulnerability and sensitivity in relation to the external threats of security in the EU and its member states. The evolution of the of the EU's external borders integrated management shows that it constitutes a multidimensional process.

Key words: FRONTEX, interoperability, risk analysis, crisis management.